

Ministerie van Justitie en Veiligheid

Q&A's:

Eigen bijdrage

Inhoud

Algemene vragen	4
Bijdrageplicht	5
Methoden	6
Catering	6
Onevenredig nadeel, bezwaar en beroep	6
Ondersteuning	7
Communicatie	8
Financiële verantwoording	8
Gegevensuitwisseling	9

Algemene vragen

1. **Waarom komt er een eigen bijdrage en wie is verantwoordelijk voor de kosten?**

De regering vindt het redelijk dat ontheemden die kunnen bijdragen aan de kosten dat ook doen. Hierbij handelt de regering ook op signalen van gemeenten, en om het draagvlak voor de opvang van ontheemden te behouden. Dit leidt ertoe dat het kabinet ervoor heeft gekozen een eigen bijdrage in te voeren voor ontheemden die gemeentelijke opvang genieten en daarnaast een inkomen hebben. Gemeenten krijgen de verantwoordelijkheid deze bijdrage te innen. Vanuit het Rijk is hen een [handreiking](#) aangeboden ter ondersteuning van deze taak. Verder is het uitgangspunt dat gemeenten geen financieel nadeel ondervinden. Daarom worden implementatie- en uitvoeringskosten die zij maken voor het innen van de bijdrage door het Rijk vergoed.

2. **Per wanneer moeten gemeenten de eigen bijdrage innen en wat is het verschil tussen start- en peildatum)?**

De eigen bijdrage wordt opgelegd vanaf 1 juli 2024, waarbij gemeenten 6 maanden implementatietermijn wordt geboden om op een later moment te starten. Dat is tevens het moment dat de aangepaste Regeling opvang ontheemden Oekraïne (hierna: RooO) in werking treedt, en waarop de Tijdelijke Wet opvang ontheemden Oekraïne (TW) van kracht is, waardoor er een juridische grondslag is die ontheemden verplicht om gemeenten te informeren over hun inkomsten.

De peildatum is het moment waarop de gemeente kijkt naar de voorgaande maand waarover een eigen bijdrage moet worden betaald. Dat betekent dat de gemeente vanaf 1 augustus kijkt naar de ontvangen inkomsten van de ontheemde in de maand juli. Indien de ontheemde over deze periode inkomsten heeft ontvangen dan dient de gemeente de eigen bijdrage op te leggen.

3. **Waarom is er een implementatieperiode en hoe lang duurt die?**

Er geldt een implementatieperiode van 6 maanden waarin gemeenten in de gelegenheid worden gesteld om het proces wat dient te worden ingericht voor het innen van de eigen bijdrage op orde te krijgen. Deze periode biedt gemeenten ruimte om eventuele systemen aan te schaffen en processen aan te scherpen of anders in te richten. Omdat het innen van de eigen bijdrage een nieuwe taak betreft, waarbij ruimte wordt gelaten aan gemeenten voor de inrichting van een bij de gemeente passend proces, wordt deze implementatieperiode als passend en nodig geacht.

4. **Waarom is er gekozen voor een eigen bijdrage voor gas, water, elektra en catering?**

Het is belangrijk dat ontheemden eerlijk bijdragen in de kosten voor hun levensonderhoud en onderdak. Ook is het van belang dat de regeling zo uniform mogelijk kan worden uitgevoerd door gemeenten. Er is gekozen voor een bijdrage aan gas, water en elektriciteit omdat bij andere bijdragen, zoals aan onderdak, het risico ontstaat dat de bijdrage als huur wordt aangemerkt en dat ontheemden huurbescherming opbouwen. Het bedrag voor catering trekt de situatie voor ontheemden met of zonder catering op locatie zoveel mogelijk gelijk.

¹ Er kan een eigen bijdrage worden opgelegd wanneer er, na aftrek van de eigen bijdrage, een besteedbaar inkomen overblijft dat hoger ligt dan het bedrag dat anders aan leefgeld zou zijn ontvangen.

5. Waar is de hoogte van het bedrag op gebaseerd?

De bedragen zijn gebaseerd op de geraamde kosten voor nutsvoorzieningen uit het 'Kostprijsonderzoek opvang ontheemden' van eind 2023: [TK Bijlage 9 Eindrapport Kostprijsonderzoek Opvang Ontheemden Oekraïne 2023 | Rapport | Rijksoverheid.nl](#). In dit onderzoek is in beeld gebracht welke kosten gemeenten maken voor de GOO en POO en met welke bekostigingssystematiek zij daarvoor het beste gecompenseerd kunnen worden. Het bedrag voor catering is gelijk aan het huidige standaardbedrag dat ontheemden aan eetgeld uitgekeerd krijgen, namelijk € 242,48.

6. Werkt de regeling met terugwerkende kracht?

Nee, de regeling geldt per 1 juli 2024. Dat is het moment dat de gewijzigde RooO in werking treedt. Er kan geen eigen bijdrage worden geïnd met terugwerkende kracht over een periode voor 1 juli 2024.

Mochten gemeenten later dan de landelijke inwerkingtredingsdatum starten met het innen van de eigen bijdrage, dan adviseert het Rijk nadrukkelijk om niet met terugwerkende kracht te innen tot de inwerkingtredingsdatum.

Mocht een gemeente niet in staat zijn geweest de ontheemde te informeren op het moment waarover hij een eigen bijdrage dient te betalen, dan wordt geadviseerd om over die betreffende maand(en) geen eigen bijdrage te heffen.

Bijdrageplicht

7. Wie van de ontheemden heeft een bijdrageplicht en hoe hoog is de bijdrage?

Volwassen ontheemden met een inkomen hebben een bijdrageplicht. Kijk voor een nadere toelichting van de verschillende categorieën en de hoogte van de bedragen van de eigen bijdrage in de [handreiking](#).

8. Is er een minimuminkomen dat ontheemden moeten ontvangen om deze bijdrage te kunnen vragen?

Een eigen bijdrage mag niet worden gevraagd als een ontheemde onder het bestaansminimum komt of door de eigen bijdrage onevenredig benadeeld wordt. De gemeente kan uitgaan van de volgende situatie waarin **geen** eigen bijdrage wordt geïnd: wanneer het individu of het gezin, na aftrek van de eigen bijdrage, een besteedbaar inkomen overhoudt dat ligt onder het bedrag dat anders aan leefgeld zou zijn ontvangen.

Zie hiervoor ook onderstaand rekenvoorbeeld:

Een 18-jarige man zonder gezin, verblijvend in een GOO-locatie, ontvangt € 305,14 aan leefgeld. Zolang deze man geen inkomen heeft ontvangt hij leefgeld. Op een bepaald moment krijgt hij een bijbaan en gaat hij 8 uur per week werken tegen het wettelijk minimumuurloon. Hij gaat € 230,- netto per maand verdienen. Dit bedrag is minder dan wat de man aan leefgeld zou krijgen. Daarom wordt zijn leefgeld niet volledig ingetrokken, en wordt geen eigen bijdrage geïnd. Gaat de man 12 uur per week werken, dan verdient hij € 350,- netto per maand. Dit bedrag is hoger dan wat hij aan leefgeld zou ontvangen. Zonder toets op onevenredig nadeel zou de gemeente een eigen bijdrage moeten innen. De vooruitgang van het besteedbaar inkomen in deze situatie is € 350 – € 305,14 = € 44,86. Dit is onvoldoende om de eigen bijdrage op te brengen. Na het toetsen op onevenredig nadeel is daarom de conclusie dat gemeente in dit geval geen eigen bijdrage int. Wel moet, wanneer dat nog niet gedaan is, de gemeente het leefgeld intrekken.

9. **Hoe moet een gemeente omgaan met ontheemden met een tijdelijk- of o-uren contract?**

De gemeente kijkt naar het inkomen over de voorgaande maand. Wanneer iemand onregelmatig werk en inkomen heeft waar men de ene maand wel en de andere maand niet onder het bestaansminimum komt, dan kan de gemeente maatwerk toepassen met betrekking tot het verstrekken van inlichtingen door ontheemden.

Methoden

10. **Wie bij de gemeenten moeten zorgdragen voor het innen van de eigen bijdrage?**

De bevoegdheid voor het innen van de eigen bijdrage ligt bij het college van BenW. Verdere invulling staat gemeenten vrij. De keuze hiervoor kan afhangen van factoren zoals het aantal ontheemden in de gemeente, de beschikbare systemen en expertise, en de gewenste efficiëntie en kosten. Over het algemeen wordt geadviseerd een projectgroep op te richten die expertise vanuit verschillende disciplines samenbrengt en die de stappen uit de [handreiking](#) kan doorlopen.

11. **Met welke softwareleveranciers kunnen gemeenten in contact treden?**

Dit staat gemeenten vrij. Het Rijk biedt geen landelijk softwarepakket voor het innen van de eigen bijdrage. Gemeenten wordt geadviseerd om met de softwareleveranciers in contact te treden waar zij reeds overeenkomsten en afspraken mee hebben.

Catering

12. **Wat als ontheemden geen of maar deels gebruik maken van de catering in de GOO?**

Indien er catering is georganiseerd op de locatie waar een ontheemde verblijft dan dient de ontheemde hiervoor een eigen bijdrage te betalen, ongeacht of de ontheemde hier gebruik van maakt.

13. **Is het nodig om ontheemden te laten betalen voor catering waar zij geen gebruik van maken?**

Ontheemden beslissen zelf of zij gebruik willen maken van de catering. Zij hebben catering tot hun beschikking en zodoende dienen zij hiervoor de kosten te dragen wanneer zij dat kunnen. Gemeenten wordt wel geadviseerd om ontheemden coulant gebruik te laten maken van catering en bijvoorbeeld lunch of avondeten mee te laten nemen naar het werk wanneer zij op de gezette tijden niet aanwezig kunnen zijn voor een maaltijd.

Onevenredig nadeel, bezwaar en beroep

14. **Wanneer is er sprake van onevenredig nadeel? En wie moet dit aantonen?**

De ontheemde is primair verantwoordelijk om aan te tonen dat er onevenredig nadeel ontstaat wanneer een eigen bijdrage moet worden afgedragen. Geadviseerd wordt om de ontheemde te ondersteunen bij het boven tafel krijgen van relevante documenten. De gemeente kan aanvullend beleid opstellen om op onevenredig nadeel te toetsen. In de [handreiking](#) staan stappen opgenomen die gemeenten ondersteunen bij het opstellen van beleid.

Er is in elk geval sprake van onevenredig nadeel als iemand door het betalen van de bijdrage niet redelijkerwijs in het eigen levensonderhoud kan voorzien. Dit kan worden berekend door na te gaan of het individu of het gezin, na aftrek van de eigen bijdrage, een besteedbaar inkomen overhoudt dat ligt onder het bedrag dat anders aan leefgeld zou zijn ontvangen. Oorzaken hiervoor kunnen verschillen. Denk hierbij aan onvoldoende inkomen of bijzondere noodzakelijke uitgaven.

15. **Wat als een ontheemde weigert inzicht te geven in zijn/haar financiën?**

Er geldt voor ontheemden een medewerkingsplicht. Vanwege deze medewerkingsplicht, kan de gemeente het leefgeld intrekken wanneer de ontheemde weigert inzicht te geven in de financiën, en de eigen bijdrage opleggen. Wel heeft de gemeente de plicht hiervan af te wijken en de hardheidsclausule toe te passen als op een later moment alsnog blijkt dat de ontheemde of diens gezin door de eigen bijdrage onevenredig worden benadeeld.

16. **Wat als een ontheemde weigert te betalen? Wat zijn de procedures?**

Gemeenten wordt geadviseerd om te allen tijden met de ontheemde in gesprek te blijven en om te proberen te achterhalen waarom iemand weigert te betalen. Mogelijk zijn er zwaarwegende redenen die wijzen op onevenredig nadeel, welke er toe leiden dat de gemeente toch af moet zien van het innen van de bijdrage.

Wanneer iemand blijft weigeren te betalen, dan kan de gemeente via de rechter overgaan tot invordering van de eigen bijdrage. Eventueel kan een deurwaarder worden ingeschakeld. De stappen hiervoor vindt u in de [handreiking](#).

17. **Wat als een ontheemde weigert te betalen, schulden maakt en daarna uit de GOO verdwijnt?**

Bij weigering van betaling: zie het antwoord op de voorgaande vraag. Dit geldt ook voor de situatie dat een ontheemde uit de GOO verdwijnt of is verhuisd. Indien iemand 28 dagen uit de GOO is verdwenen dan kan de gemeente de plek aan iemand anders geven en het leefgeld beëindigen.

Ondersteuning

18. **Hoe kunnen gemeenten ondersteuning bieden aan ontheemden die moeite hebben om de eigen bijdrage te betalen?**

Wanneer een ontheemde moeite heeft met het betalen van de eigen bijdrage wordt gemeenten geadviseerd om met de ontheemde in gesprek te blijven en indien nodig maatwerk toe te passen. Wanneer iemand onvoldoende middelen overhoudt om in het levensonderhoud te kunnen voorzien, mag de eigen bijdrage niet worden geïnd.

Ontheemden die onder de RTB vallen, vallen niet onder de wet gemeentelijke schuldhulpverlening. Voor juridische begeleiding en ondersteuning kunnen ze een beroep doen op organisaties als Vluchtelingenwerk, ASKV/ Steunpunt vluchtelingen, de kerk (Christelijke organisaties), particuliere hulpverleningsorganisaties/verenigingen voor zover deze organisaties hier voor openstaan en zich hierop richten.

In het voorkomen van schulden voor deze groep is het met name van belang om hen goed te informeren.

Er is op verschillende sites informatie beschikbaar over wat wel en niet mogelijk is voor Oekraïense ontheemden en de rechten en plichten die daarbij horen. Het gaat hierbij om:

- De Rijksoverheid, die informatie geeft over de toegang tot de arbeidsmarkt voor ontheemden: [Werk en inkomen voor vluchtelingen uit Oekraïne | Opvang vluchtelingen uit Oekraïne | Rijksoverheid.nl](#).
- WorkinNL, waar informatie is opgenomen over belastingen en toeslagen: [Belastingen en toeslagen | Work in NL](#).
- De Belastingdienst, die vorige jaar een webinar heeft georganiseerd samen met VluchtelingenWerk NL over fiscale hulp: [Webinar fiscale hulp voor Oekraïense vluchtelingen | Nieuws - Belastingdienst](#).
- De KvK, die op de website informatie heeft staan over het inschrijven bij het handelsregister door ontheemden uit Oekraïne: [Oekraïense vluchteling inschrijven bij KVK | KVK](#).

Communicatie

19. **Wie zorgt er voor communicatie richting ontheemden over de invoering van de eigen bijdrage?**

Het is de verantwoordelijkheid van de gemeente om de ontheemden binnen 15 dagen na het verlenen van opvang te informeren over de eigen bijdrage. Het Rijk stelt voorbeeldbrieven op die gemeenten kunnen gebruiken om ontheemden te informeren.

Vluchtelingenwerk biedt informatie aan op www.refugeehelp.nl en zal nog een uitlegvideo voor ontheemden maken.

20. **Per wanneer moeten gemeenten ontheemden gaan informeren over de invoering van de eigen bijdrage?**

Gemeenten moeten ontheemden informeren over de aanstaande eigen bijdrage voordat zij de eigen bijdrage gaan opleggen. Dit kunnen zij doen aan de hand van de voorbeeldbrieven.

21. **Wat als het de gemeente niet is gelukt om de ontheemden in juli 2024 te informeren over de eigen bijdrage?**

Vanaf juli 2024 geldt een implementatieperiode van 6 maanden. Mocht het de gemeente niet lukken om de ontheemden in juli te informeren over de eigen bijdrage, dan is het advies om over die maand geen eigen bijdrage te heffen. De gemeente kan in augustus de ontheemden informeren en per september de eigen bijdrage voor het eerst innen over de maand augustus.

Financiële verantwoording

22. **Wat gebeurt er met de eigen bijdrage die ontheemden betalen?**

De inkomsten uit de eigen bijdrage die gemeenten ontvangen worden in mindering gebracht op de totale bijdrage die zij vanuit het ministerie van Justitie en Veiligheid ontvangen ter dekking van de kosten voor de opvang van Ontheemden uit Oekraïne. Dit gaat via de jaarlijkse SiSa-rapportage.

23. **Hoe worden de inkomsten en uitgaven gerelateerd aan de eigen bijdrage versterkt in de bekostiging?**

De gemeente is verantwoordelijk om de inkomsten en uitgaven gerelateerd aan de eigen bijdrage bij

te houden en te verwerken in hun begroting. Kosten voor implementatie en uitvoering die de normbedragen die de gemeente ontvangt, samen met de opbrengst van de eigen bijdrage overschrijden, kunnen worden gedeclareerd op basis van de uitzonderingsbepaling in de BooO.

Zie voor de stappen hiervoor en voor de verantwoording in SiSa de [handreiking](#), hoofdstuk E.

24. **Wegen de implementatie- en uitvoeringskosten op tegen de baten van de eigen bijdrage?**

Voor de implementatie- en uitvoeringskosten van de eigen bijdrage is nog geen kosteninschatting te maken. Na afronding van het kostenonderzoek BooO, dat eind september 2024 wordt opgeleverd, zal hier meer inzicht in zijn.

Gegevensuitwisseling

25. **Welke gegevens mogen gemeenten inzien met betrekking tot inkomsten?**

Door de aanpassing van de RooO per 1 juli 2024 bestaat de verplichting voor de ontheemde om inkomsten te melden bij de gemeenten. Door deze inlichtingenplicht hebben gemeenten de bevoegdheid om alle door de ontheemde ingediende stukken in te zien. Tijdelijke Wet opvang ontheemden uit Oekraïne (TWOO) in werking treedt hebben gemeente tevens inzicht in de inkomsten van ontheemden via Suwinet. Zie ook het antwoord hieronder

26. **Wanneer krijgen gemeenten inzage in Suwinet?**

Gemeenten kunnen gebruik gaan maken van de polisadministratie van het UWV (Suwinet) om te kunnen controleren wie een bijdrageplicht heeft. Er is een wettelijke grondslag nodig voor het UWV om deze informatie uit Suwinet met gemeenten te mogen delen. Deze grondslag is opgenomen in de Tijdelijke Wet opvang ontheemden Oekraïne (TWOO). De TWOO is per 27 juni 2024 in werking getreden, waarmee de juridische grondslag voor gegevensdeling bestaat. Op dit moment wordt gewerkt aan de implementatie zodat gemeenten daadwerkelijk informatie kunnen ontvangen van het UWV, in juli volgt nadere informatie op dit punt.

27. **Zijn alle inkomsten zichtbaar in Suwinet?**

Nee. Inkomsten uit het buitenland en inkomsten uit ZZP werk zijn niet zichtbaar in Suwinet. Daarom blijft het van belang om de ontheemde inzage te vragen in zijn of haar inkomsten.

28. **Ontheemden hebben per 1 juli 2024 een inlichtingenplicht. Mogen gemeenten gegevens van ontheemden delen met incassobureaus?**

Ja. Indien de ontheemde na een betalingsherinnering en vervolgens na een aanmaning nog steeds niet betaalt, kan de gemeente een incassoprocedure starten. De stappen hiervoor vindt u in de [handreiking](#), onderdeel D.

29. **Hoe is de grondslag voor de gegevens uit de polisadministratie geregeld in de Tijdelijke wet opvang ontheemden Oekraïne?**

Artikel 7 van de Tijdelijke wet opvang ontheemden Oekraïne bevat een (aanvullende) grondslag voor het UWV om gegevens uit de polisadministratie te verstrekken aan het college van burgemeester en wethouders, zodat het college kan beoordelen welke ontheemden inkomsten uit arbeid ontvangen.

“Artikel 7. Gegevensdeling UWV

Het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen verstrekt het college van burgemeester en wethouders gegevens die op grond van artikel 33, tweede lid, onderdelen a tot en met c, van de Wet structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen verwerkt worden in de polisadministratie, voor zover dat noodzakelijk is ter uitvoering van de taak van het college, bedoeld in artikel 2, eerste lid.”

30. **Heeft een gemeente een wettelijke grondslag voor in-/terugvordering bij dwangbevel (executoriale titel)?**

Nee, de Tijdelijke wet opvang ontheemden Oekraïne bevat geen grondslag voor in- of terugvordering bij dwangbevel. In de [handreiking](#) eigen bijdrage staat beschreven op welke wijze gemeenten kunnen omgaan met ontheemden die niet betalen.

31. **Is naast artikel 7 vanuit de Tijdelijke Wet op gemeentelijk niveau een Data Privacy Impact Assessment (DPIA) nodig in kader van de AVG per 1 juli 2024?**

Het is aan de gemeente zelf om te beoordelen of een DPIA nodig is.

Op grond van de AVG is er een verplichting om een DPIA uit te voeren voor verwerkingen die waarschijnlijk een hoog risico inhouden voor de rechten en vrijheden van natuurlijke personen (de betrokkenen). Onderstaande punten kunnen gemeenten gebruiken bij het inschatten van het risico. Hierbij wordt gemeenten geadviseerd om deze beoordeling te laten doen door de privacy officer van de gemeente.

Volgens de AVG is er in ieder geval sprake van een hoog risico wanneer men:

- geautomatiseerd systematisch en uitgebreid persoonlijke aspecten evalueert, waaronder begrepen profilering, en op basis daarvan besluiten neemt met rechtsgevolgen voor de betrokkene, of die de betrokkene anderszins in aanzienlijke mate treffen;
- op grote schaal bijzondere categorieën van persoonsgegevens of persoonsgegevens van strafrechtelijke aard verwerkt;
- grootschalig en stelselmatig mensen volgt in openbaar toegankelijke ruimten (bijvoorbeeld door middel van cameratoezicht).

Dit is geen uitputtende lijst. Hoewel de AVG deze drie situaties specifiek noemt, dient voor alle situaties met een mogelijk hoog risico voor betrokkenen een DPIA te worden uitgevoerd. Om te bepalen of er mogelijk sprake is van een hoog risico hanteren de toezichthouders de vuistregel dat er in ieder geval sprake is van een hoog risico wanneer een voorgenomen verwerking aan twee of meer van de onderstaande negen criteria voldoet:

1. evaluatie van personen of scoretoekenning;
2. geautomatiseerde besluitvorming met rechtsgevolg of vergelijkbaar wezenlijk gevolg;
3. stelselmatige monitoring;
4. gevoelige gegevens of gegevens van zeer persoonlijke aard;
5. op grote schaal verwerkte gegevens;
6. matching of samenvoeging van datasets;
7. gegevens met betrekking tot kwetsbare betrokkenen;
8. innovatieve toepassing van nieuwe technologische of organisatorische oplossing;
9. blokkering van een recht, dienst of contract.

De Autoriteit persoonsgegevens heeft tenslotte een lijst met verwerkingen gepubliceerd waarvoor altijd een DPIA moet worden gedaan (Staatscourant 27 november 2019, nr. 64418). Het gaat om de volgende situaties:

- Heimelijk onderzoek

- Zwarte lijsten
- Fraudebestrijding
- Creditscores
- Financiële situatie
- Genetische persoonsgegevens
- Gezondheidsgegevens
- Samenwerkingsverbanden
- Cameratoezicht
- Flexibel cameratoezicht¹
- Controle werknemers
- Locatiegegevens
- Communicatiegegevens
- Internet of Things (IoT)
- Profilering
- Observatie en beïnvloeding van gedrag
- Biometrische gegevens

Dit is een publicatie van het
**Ministerie van Justitie en
Veiligheid**

Juni 2024